

ЗМІСТ

Лісова пісня	3
Боярина	117
Леся Українка (<i>біографія</i>)	199

ЛІСОВА ПІСНЯ

Драма-феєрія в 3-х діях

СПИС ДІЯЧІВ «ЛІСОВОЇ ПІСНІ»

ПРОЛОГ

«Той, що греблі рве». Русалка.
Потерчата (двоє). Водяник.

ДІЯ I

Дядько Лев. Перелесник.
Лукаш.
Пропасниця (без мови).
Русалка. Потерчата.
Лісовик.
Куць.
Мавка.

ДІЯ II

Мати Лукашева. Килина.
Лукаш. Русалка.
Дядько Лев. «Той, що в скалі
Мавка. сидить».
Русалка Польова. Перелесник.

ДІЯ III

Мавка. Хлопчик.
Лісовик. Лукаш.
Куць. Діти Кишині
Злидні. (без мови).
Мати Лукашева. Доля.
Килина. Перелесник.

ПРОЛОГ

Старезний, густий, предковичний ліс на Волині. Посеред лісу простора галява з плакучою березою і з великим прастарим дубом. Галява скраю переходить в куп'я та очерети, а в одному місці в яро-зелену драговину — то береги лісового озера, що утворилося з лісового струмка. Струмок той вибігає з гущавини лісу, впадає в озеро, потім, по другім боці озера, знов витікає і губиться в хащах. Саме озеро — тиховоде, вкрите ряскою та лататтям, але з чистим плесом посередині. Містина вся дика, таємнича, але не понура, — повна ніжної, задумливої поліської краси. Провесна. По узліссі і на галяві зеленіє перший ряст і цвітуть проліски та сон-трава. Деревя ще безлисті, але вкриті бростю, що от-от має розкритись. На озері туман то лежить пеленою, то хвилює од вітру, то розривається, odkриваючи блідо-блакитну воду.

В лісі щось загомніло, струмок зашумував, забринів, і вкупі з його водами з лісу вибіг «Той, що греблі рве» — молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одяга на йому міниться барвами, від каламутно-жовтої до ясно-блакитної, і поблискує гострими золотистими іскрами. Кинувшись з потоку в озеро, він починає кружляти по плесі, хвилюючи його сонну воду; туман розбігається, вода синішає.

«Т о й, щ о г р е б л і р в е»

З гір на долину

біжу, стрибаю, рину!

Місточки збиваю,

всі гребельки зриваю,

всі гатки, всі запруды,

що загатили люди, —

бо весняна вода,

як воля молода!

*(Хвилює воду ще більше, поринає і виринає, мов
шукаючи щось у воді).*

П о т е р ч а т а

*(двоє маленьких, бліденьких дітей у біленьких со-
рочечках виринають з-поміж латаття)*

П е р ш е

Чого ти тут блудиш?

Д р у г е

Чого зо сну нас будиш?

П е р ш е

Нас матуся положила і м'якенько постелила,
бо на ріння, на каміння настелила баговиння,
і лататтям повкривала, і тихенько заспівала:

«Люлі-люлі-люлята, засніть, мої малята!»

Д р у г е

Чого ж ти тут шукаєш?

П е р ш е

Кого ти тут шукаєш?

«Т о й, щ о г р е б л і р в е»
Тую Русалку, що покохав я змалку,
бо водяній царівні нема на світі рівні!
Збігав я гори, долини, яри, ізвори, — милішої
коханки нема від озера.

Зіб'ю всю вашу воду,
таки знайду ту вроду!
(Бурно мутить воду).

П о т е р ч а т а
Ой леле! не нуртуй!
Хатинки не руйнуй!

Печера в нас маленька, що збудувала ненька.

Убога наша хатка, бо в нас немає татка...

(Чіпляються йому за руки, благаючи).

Ми спустимось на дно, де темно, холодно, на
дні лежить рибалка над ним сидить Русалка...

«Т о й, щ о г р е б л і р в е»
Нехай його покине!
Нехай до мене зрине!
Потерчата поринають в озеро.
Виплинь же, мила!!

*(Русалка випливає і знадливо всміхається, радісно
складаючи долоні. На ній два вінки — один
більший, зелений, другий маленький, як коронка,
перловий, з-під нього спадає серпанок.)*

Р у с а л к а
Се ти, мій чарівниченьку?!

«Т о й, щ о г р е б л і р в е»
(грізно)
Що ти робила?

Русалка

*(кидається немов до нього, але пропливає далі,
минаючи його)*

Я марила всю ніченьку про тебе, мій паниче-
ньку!

Ронила сльози дрібнії, збирала в кінви срібнії,
без любої розмовоньки сповнила вщерть ко-
новоньки...

*(Сплескує руками, розкриває обійми, знов кида-
ється до нього і знов минає).*

Ось кинь на дно червінця, поллються че-
рез вінця!

(Дзвінко сміється).

«Той, що греблірве»

(з'їдливо)

То се й у вас в болоті кохаються у злоті?

*(Русалка наближається до нього, він круто відве-
ртається від неї, виром закрутивши воду.)*

Найкраще для Русалки сидіти край рибалки,
глядіти неборака від сома та від рака, щоб
не відгризли чуба.

Ото розмова люба!

Русалка

*(підпливає близенько, хапає за руки, заглядає
в вічі)*

Вже й розгнівився?

(Лукаво).

А я щось знаю, любчику, хороший душогубчику!

(Тихо сміється, він бентежитьсья).

Де ти барився?

Ти водяну царівну зміняв на мельниківну!

Зимові — довгі ночі, а в дівки гарні очі, —
недарма паничі
їй носять дукачі!

(Свариться пальцем на нього і дрібно сміється).

Добре я бачу твою ледачу вдачу, та я тобі
пробачу, бо я ж тебе люблю!

(З жартівливим пафосом).

На цілу довгу мить тобі я буду вірна, хвилину
буду я ласкава і покірна, а зраду потоплю!
Вода ж не держить сліду від рана до обіду,
так як твоя люба або моя журба!

«Т о й, щ о г р е б л і р в е»

(поривчасто простягає їй обидві руки)

Ну, мир миром!

Поплинем понад виром!

Р у с а л к а

(береться з ним за руки і прудко кружляє)

На виру-вирочку, на жовтому пісочку, в пер-
ловому віночку зав'юся у таночку!

Ух! Ух!

*(Ухкають, бризкають, плещуть. Вода б'ється
в береги, аж осока шумить, і пташки зграями
зриваються з очеретів.)*

В о д я н и к

*(Виринає посеред озера. Він древній сивий дід, дов-
ге волосся і довга біла борода всуміш з баговинням
звисають аж по пояс.*

*Шати на ньому — барви мулу, на голові корона
із скойок. Голос глухий, але дужий).*

Хто тут бентежить наші тихі води?

*(Русалка з своєю парою спиняються і кидаються
врозтіч.)*

Стидайся, дочко! Водяній царівні танки заво-
дити з чужинцем?! Сором!

Р у с а л к а

Він, батьку, не чужий. Ти не пізнав?
Се ж «Той, що греблі рве»!

В о д я н и к

Та знаю, знаю!

Нерідний він, хоч водяного роду.

Зрадлива і лукава в нього вдача.

Навесні він нуртує, грає, рве, зриває з озера
вінок розкішний, що цілий рік викохують руса-
лки, лякає птицю мудру, сторожку, вербі-
вдовиці корінь підриває і бідним сиротятам-
потерчатам каганчики водою заливає, псує мої
рівненькі береги і старощам моїм спокій руйнує.

А влітку де він? Де тоді гасає, коли жадібне
сонце воду п'є із келиха мого, мов гриф неси-
тий, коли від спраги никне очерет, зостав-
шися на березі сухому, коли, вмираючи, лілеї
клонять до теплої води голівки в'ялі?

Де він тоді?

*(Під час сеї мови «Той, що греблі рве» нишком киває
Русалці, ваблячи її втекти з ним по лісовому
струмку.)*

«Т о й, щ о г р е б л і р в е»

(з укритою насмішкою)

Тоді я в морі, діду.

Мене на поміч кличе Океан, щоб не спило

і в нього чашу сонце.
Як цар морський покличе — треба слухать.
На те є служба, — сам здоровий знаєш.

В о д я н и к
Еге ж, тоді ти в морі... А мені, якби не помагав
мій друг одвічний, мій щирий приятель осінній
дощик, прийшлося би згинуть з парою!
(«Той, що греблі рве» незаметно ховається в воду.)

Р у с а л к а
Татусю! не може пара згинути, бо з пари знов
зробиться вода.

В о д я н и к
Яка ти мудра!
Иди на дно! Доволі тут базікать!

Р у с а л к а
Та зараз, тату! Вже ж його немає.
Я розчешу поплутаний сікняг.
(Виймає з-за пояса гребінку з мушлі, чеше прибережне зілля)

В о д я н и к
Ну, розчеси, я сам люблю порядок.
Чеши, чеши, я тута підожду, поки скінчиш
роботу. Та поправ латаття, щоб рівненько розстелялось, та килим з ряски позшивай гарненько, що той порвав пройдисвіт.

Русалка

Добре, тату.

(Водяник вигідно вкладається в очереті, очима слідкуючи роботу Русалчину; очі йому поволі заплющуються.)

«Той, що греблірве»

(вирнувши, стиха до Русалки)

Сховайся за вербою!

(Русалка ховається, оглядаючись на Водяника).

Поплинемо з тобою ген на розтоки, під бистрії
лотоки, зірвемо греблю рівну, утопим мель-
никівну!

*(Хапає Русалку за руку і швидко мчить з нею че-
рез озеро. Недалеко від другого берега*

Русалка спиняється і скрикує).

Русалка

Ой, зачепилася за дуб торішній!

*(Водяник прокидається, кидається навперейми
і перехоплює Русалку.)*

Водяник

То се ти так?!. Ти, клятий баламуте, ще зна-
тимеш, як зводити русалок!

Поскаржуся я матері твоїй,

Метелиці Гірській, то начувайся!

«Той, що греблірве»

(з реготом)

Поки що буде, я ще нагуляюсь!

Прощай, Русалонько, сповняй коновки!

(Кидається в лісовий струмок і зникає).

В о д я н и к

(до Русалки)

Іди на дно! Не смій мені зринати три ночі
місячні поверх води!

Р у с а л к а

(пручаючись)

З якого часу тут русалки стали невірлицями
в озері? Я — вільна!
Я вільна, як вода!

В о д я н и к

В моїй обладі вода повинна знати береги.

Іди на дно!

Р у с а л к а

Не хочу!

В о д я н и к

А, не хочеш?

Віддай сюди вінець перловий!

Р у с а л к а

Ні! то дарував мені морський царенко.

В о д я н и к

Тобі вінця не прийдеться носити, бо за непо-
слух забере тебе

«Той, що в скалі сидить».

Р у с а л к а

(з жахом)

Ні, любий тату, я буду слухатись!

В о д я н и к
То йди на дно.

Р у с а л к а
(поволі опускаючися в воду)
Я йду, я йду... А бавитися можна з рибалкою?

В о д я н и к
Та вже ж, про мене, бався.
*(Русалка спустилася в воду по плечі і, жалібно
всміхаючись, дивиться вгору на батька.)*
Чудна ти, дочко! Я ж про тебе дбаю.
Таж він тебе занапастив би тільки, потяг би
по колючому ложиську струмочка лісового,
біле тіло понівечив та й кинув би самотню
десь на безвідді.

Р у с а л к а
Але ж він вродливий!

В о д я н и к
Ти знов своєї?!

Р у с а л к а
Ні, ні, ні! Я йду!
(Поринає).

В о д я н и к
(поглядаючи вгору)
Уже весняне сонце припікає...
Ху, душно як! Прохолодитись треба.
(Поринає й собі)